

Uloga emocionalne inteligencije u načinu upoznavanja i kvaliteti romantične veze

---

Hudj, Tatjana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:639742>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij psihologije

Tatjana Hudj

**ULOGA EMOCIONALNE INTELIGENCIJE U NAČINU
UPOZNAVANJA I KVALITETI ROMANTIČNIH VEZA**

Diplomski rad

Mentor: doc.dr.sc. Daniela Šincek

Osijek, 2019.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

Diplomski studij psihologije

Tatjana Hudj

**ULOGA EMOCIONALNE INTELIGENCIJE U NAČINU
UPOZNAVANJA I KVALITETI ROMANTIČNIH VEZA**

Diplomski rad

Društvene znanosti, polje psihologija, grana socijalna psihologija

Mentor: doc.dr.sc. Daniela Šincek

Osijek, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 21.3.2019.

Tajana Hudj
0122216160

Sadržaj

Uvod	1
Način upoznavanja	1
Kvaliteta veze	5
Emocionalna inteligencija	7
Cilj.....	10
Problemi i hipoteze.....	10
Metoda.....	10
Sudionici.....	10
Instrumenti.....	11
Postupak.....	12
Rezultati	12
Testiranje preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka.....	12
Deskriptivna statistika	13
Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantične veze osoba koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su svog partnera upoznale putem interneta	14
Odnos emocionalne inteligencije i kvalitete romantične veze	15
Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze s obzirom na spol	15
Rasprava	16
Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantične veze osoba koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su svog partnera upoznale putem interneta	17
Odnos emocionalne inteligencije i kvalitete romantične veze	21
Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze s obzirom na spol	22
Ograničenja, implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja.....	24
Zaključak	26
Literatura	26

Uloga emocionalne inteligencije u načinu upoznavanja i kvaliteti romantičnih veza

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu emocionalne inteligencije u načinu upoznavanja partnera i kvaliteti romantičnih veza. Također, ispitivao se odnos kvalitete veze i načina upoznavanja te spolne razlike u ispitivanim varijablama. U istraživanju je sudjelovalo 283 sudionika u dobi od 18 do 30 godina koji su trenutno u romantičnoj vezi. Korišteni su sljedeći instrumenti: sociodemografski upitnik, Skala kvalitete veze, Test upravljanja emocijama i Upitnik emocionalne kompetentnosti. Utvrđeno je da ne postoje značajne razlike u kvaliteti veze i emocionalnoj inteligenciji između pojedinaca koji su svoje partnere upoznali uživo i onih koji su partnere upoznali putem interneta. Nadalje, rezultati ukazuju da su emocionalna inteligencija i kvaliteta veze pozitivno povezane. Rezultati dobiveni Testom upravljanja emocijama ukazuju da žene postižu više rezultate na ovom testu. Nadalje, utvrđeno je da muškarci i žene procjenjuju kvalitetu svojih veza podjednako.

Ključne riječi: kvaliteta veze, način upoznavanja, internet, emocionalna inteligencija

The role of emotional intelligence in the way of introducing and the quality of romantic relationships

The aim of this study was to examine the role of emotional intelligence in the way of getting to know the partner and the quality of romantic relationships. It was also examined the relationship of the way of getting to know partner and relationship quality. Third task was to examine if there are gender differences in emotional intelligence and relationship quality. The study involved 283 participants in ages from 18 to 30 who were in romantic relationship. The following instruments were used: sociodemographic questionnaire, Relationship Quality scale, Emotional Competence Questionnaire and Emotion management test. Those who have met their partners alive and those who have met them online didn't differ in the quality of relationships and emotional intelligence. Furthermore, the emotional intelligens and relationship quality correlate positively. The results of the Emotion management test indicate that women have higher scores in this test. Furthermore, it has been found that man and women perceived quality of their relationships as equal.

Keywords: relationship quality, the way of introducing, internet, emotional intelligence

Uvod

U ne tako davnoj povijesti, kad bi ljudi poželjeli vidjeti bilo koji dio svijeta ili komunicirati sa svojom rodbinom koja živi u drugoj državi, to nije bilo lako izvedivo. Međutim, do danas se mnogo toga promijenilo. Danas je sasvim uobičajeno u bilo kojem trenu virtualno „posjetiti“ bilo koju državu ili kontinent te komunicirati s kim se poželi, neovisno o fizičkoj udaljenosti koja sugovornike dijeli. Pri tome, veliku je ulogu imao razvoj interneta koji je svojevrsan „pogled u svijet“. Razvojem interneta ljudima je omogućeno i olakšano održavanje poznanstava i prijateljstva te uspostavljanje novih međuljudskih odnosa. Dakle, možemo reći da je danas lakše nego ikad uspostavljati i održavati poznanstva. Iako je u našoj kulturi još donekle tabu tema, danas se sve više prijatelja, ali i ljubavnih parova upoznaje putem interneta za što postoje specijalizirane stranice. Međutim, postavlja se pitanje koliko su takve ljubavne veze dugotrajne odnosno kvalitetne u odnosu na one gdje se partneri upoznaju uživo. Ovaj rad bavi se upravo tim pitanjem te se istražuje ima li emocionalna inteligencija ulogu u tome kako se partneri upoznaju i postoje li razlike između muškaraca i žena.

Način upoznavanja

Tijekom druge polovice 20. stoljeća, najčešći način za upoznavanje bila su javna mjesta, točnije posredstvo prijatelja i kolega s posla. No, s vremenom su načini upoznavanja evoluirali od posredstva poznanika, preko oglasa u novinama i teleteksta, sve do upoznavanja putem interneta (Ward, 2016). Već do 2005. godine internet postaje treći najčešći način upoznavanja, a još uvijek češći načini ostaju posredstvo obitelji, kafići, restorani i druga javna mjesta. Sve većom rasprostranjenosti interneta i njegovog korištenja, tradicionalna mjesta poput noćnih klubova, škola i fakulteta sve više gube svoj značaj kod pronalaženja romantičnih partnera (Rosenfeld i Thomas, 2012). Tako današnje generacije mogu uspostavljati neograničen broj prijateljskih i romantičnih odnosa zahvaljujući društvenim mrežama i sve većem broju internetskih stranica za upoznavanje, a kako navode Hobbs, Owen i Gerber (2016) one postaju socijalno prihvatljivim načinom upoznavanja.

Internetsko upoznavanje budućih ljubavnih partnera definira se kao oblik interpersonalne veze koja je započela korištenjem računala i interneta te koja potencijalno može prijeći u intimniji oblik komunikacije (Sprecher, 2009). Sautter, Tippet i Morgan (2010) navode kako možemo prepoznati tri trenda koji odražavaju društvene i tehnološke promjene, a nalaze se u pozadini značajnog porasta upotrebe internetskih stranica za upoznavanje partnera. Tako je širenje

računalne pismenosti i tehnološki razvoj jedan od trendova kojim pronalaženje partnera putem interneta postaje dostupno, jeftino i učinkovito. Drugi trend usko je povezan sa sociokulturalnim promjenama zbog kojih je sve veći broj ljudi u potrazi za romantičnim partnerom. Zbog modernog i ubrzanog načina života sve je veći broj samaca, a ljudi općenito nemaju vremena za konvencionalne načine upoznavanja partnera. Konačno, kao treći trend navodi se normalizacija stvaranja i održavanja društvenih veza korištenjem interneta. Sukladno tome uključivanje sve većeg broja ljudi u potragu za partnerom putem interneta doprinosi tome da se takav način upoznavanja prihvati te da se smanji njegovo stigmatiziranje. Među najpoznatijim internetskim stranicama za upoznavanje u Hrvatskoj su Iskrica, Badoo, Smokva, Twoo i katSus (Matković i Landripet, 2015). Prilikom korištenja takvih specijaliziranih stranica za upoznavanje potrebno je napraviti vlastiti profil za upoznavanje. Međutim, putem interneta moguće je stvarati nove međuljudske odnose i bez konkretnih profila za upoznavanje. Tako su danas česta „mjesta“ za upoznavanja partnera Facebook, Instagram ili pak razne video igre.

Mnogi će se pitati zašto koristiti internetske stranice za upoznavanje partnera ako to mogu učiniti i „licem u lice“. Moguće je postaviti različite pretpostavke kako bismo odgovorili na to pitanje. Tako Peris Gimeno, Pinazo, Ortet, Carrero, Sanchiz i Ibáñez (2002) kao tipične motive navode čavrljanje, eksperimentiranje s novim komunikacijskim medijem, traženje prijateljstva te upoznavanje potencijalnih partnera. Konkretno, korisnici jedne od aplikacija za upoznavanje smatraju zabavu, jačanje ega i traženja partnera glavnim motivima za korištenje aplikacije s tendencijom promjene tih motiva tijekom vremena (Ward, 2016). Međutim, Sindik i Reicher (2007) u svojem radu postavljaju nešto drugačije teze po tom pitanju. Kao jednu od temeljnih motivacija za upoznavanje partnera putem interneta navode ubrzani ritam suvremenog života koji ostavlja relativno malo vremena za bliskije upoznavanje različitih ljudi pri čemu internet postaje uobičajen medij za proširivanje kruga poznanstava. Nadalje, mnogi ljudi će koristiti internet kao sredstvo za bijeg od dosade što znači da oni primarno ne teže uspostavljanju intimnih veza. Uz taj motiv, usko je vezana i znatiželja. Tako ljudi, za razliku od uobičajenog kruga ljudi u kojem se kreću, mogu upoznati ljude sa drugačijim stavovima, interesima, navikama, vrijednostima koji im u tom trenutku mogu biti izuzetno zanimljivi. Također, internet je pogodan za upoznavanje partnera zbog postupnog upoznavanja bez osjećaja nelagode jer brojni faktori koji inicijalno upoznavanje uživo čine složenim nisu prisutni ili su reducirani. Osim navedenog, motivacije za upoznavanje putem interneta su i želja za prikrivanjem pravog identiteta ili pak ostvarivanje intimnosti koja nije samo „virtualna“ nego se nastoji ostvariti u direktnoj interpersonalnoj komunikaciji. Sumter, Vandenbosch i

Ligtenberg (2017) izdvojili su ljubav, neobavezan seksualni odnos, jednostavnost komunikacije, provjera vlastite vrijednosti, uzbuđenje i trend kao motive korištenja stranica za upoznavanje putem interneta. Utvrdili su da je potraga za ljubavi jači motiv za upoznavanje putem interneta od neobaveznog seksualnog odnosa. Međutim, neobavezni seksualni odnos više motivira muškarce na upoznavanje nego žene (Gatter i Hodkinson, 2016; Sumter, Vandenbosch i Ligtenberg, 2017). Jednostavnost komunikacije nije se pokazala jakim motivom, a kao glavni motiv za korištenje stranica za upoznavanje navodi se trend, odnosno interes za same stranice i aplikacije. Tanner i Huggins (2018) istražili su polustrukturiranim intervjuima što motivira žene na korištenje aplikacija za upoznavanje. Utvrđeno je da su glavni motivi socijalizacija, zabava, distrakcija, znatiželja, flert, nastojanje da prebole bivše, samopouzdanje, seksualna orijentacija i traženje veze. Osim raznih motiva, postoje dokazi da na sklonost upoznavanju partnera putem interneta utječe socioseksualna orijentacija pojedinca. Ona se odnosi na broj ograničenja koja si ljudi određuju u pogledu seksualnih odnosa (Simpson i Gangestad, 1991). Utvrđeno je da pojedinci koji se razlikuju prema socioseksualnosti navode različite motive za korištenje internetskih stranica za upoznavanje. Tako su pojedinci permisivne socioseksualne orijentacije skloniji upoznavanju putem interneta zbog neobaveznog seksualnog odnosa. S druge strane, pojedince restriktivne socioseksualne orijentacije koji preferiraju dugoročne veze motivira potraga za ljubavi i romansom (Hallam, De Backer, Fisher i Walrave, 2018). Osim što ljudi mogu imati različite motive koji ih potiču na ostvarivanje interpersonalnih odnosa putem interneta, oni se i kao pojedinci mogu razlikovati po svojim osobinama.

Rana istraživanja koja su se bavila ispitivanjem osobina ljudi koji su skloni upoznavanju putem interneta sugerirala su da će osobe koje pate od anksioznosti češće koristiti internet u te svrhe (McKenna, 1999; Ward i Tracey, 2004), ali novija istraživanja pokazuju da to više nije nužno tako (Matković i Landripet, 2015). Također, pokazalo se da će osobe s nižom razinom samopouzdanja biti sklonije korištenju interneta kao sredstva za upoznavanje partnera jer im on omogućuje sigurnu okolinu za izražavanje (Forrest i Wood, 2012). Osim toga, Hance, Blackhart i Dew (2018) navode da će pojedinci koji se boje odbijanja lakše predstaviti pravog sebe putem interneta, odnosno koristeći internetske stranice za upoznavanje. To djelomično objašnjava zašto se oni češće upuštaju u interpersonalne odnose putem interneta. Što se tiče osobina ličnosti, istraživanja ukazuju da će osobe koje postižu visoke rezultate na dimenziji ekstraverzije češće koristiti internet za upoznavanje partnera jer su sklone traženju seksualnog uzbuđenja, usmjeravaju se na nagrade prije nego na kazne (Orr, Orr, Ross i Sisic, 2009).

Međutim, Hamburger i Ben-Atiz (2000) potvrđuju stereotip da su osobe koje koriste internet za upoznavanje partnera introvertirani i antisocijalni dok novija istraživanja ukazuju da nema razlike u pronalaženju partnera putem interneta s obzirom na ekstremitet i introverziju (Atkin, Clemens i Krishan, 2015). Atkin, Clemens i Krishan (2015) također navode otvorenost k iskustvu prediktivnom za korištenje internetskih stranica za upoznavanje. Osim navedenih osobina, često je istraživana emocionalna stabilnost, odnosno neuroticizam. Osobe koje su visoko na neuroticizmu opisuju se kao anksiozne, depresivne, iritabilne, promjenjivog raspoloženja, niskog samopoštovanja, često se boje izravne interakcije zbog čega ne iznenađuje činjenica da preferiraju komunikaciju posredstvom interneta gdje im je prividno pruženo sigurno okruženje (Orr, Orr, Ross i Sisic, 2009).

Upoznavanje partnera putem interneta ima svojih prednosti, ali i nedostataka koji nisu zanemarivi. Budući da takav način upoznavanja nadilazi vremenske, društvene i prostorne prepreke, danas je lakše nego ikad tražiti partnera/icu putem interneta. Tako, 46,6% ljudi smatra da imaju bolju šansu upoznati budućeg partnera putem interneta nego uživo, odnosno smatraju da je broj potencijalnih partnera veći u online okruženju zbog mnogobrojnih stranica i aplikacija za upoznavanje (LeFebvre, 2017). Uz egzistenciju internetskih servisa za upoznavanje partnera ljudima je omogućena uspostava bliskih interpersonalnih odnosa među potpunim strancima (Stoddard, 2008; Rosenfeld i Thomas, 2012). S druge strane, omogućen je i pronalazak partnera koji su geografski bliže i koji na temelju određenih preferencija odgovaraju jedan drugome (Starbuck, 2006; Lever, Grov, Royce i Gillespie, 2008). Dakle, kao glavne prednosti izdvajaju se ekonomičnost, odnosno brže i jeftinije pronalaženje partnera u udobnosti i sigurnosti svog doma, komunikacija je otvorena, ali u bilo kojem trenutku može biti prekinuta (Feng, Man-Lin, 2005; prema Ćosić, 2016). Također, prednost koja se ističe kod upoznavanja partnera putem interneta jest mogućnost upoznavanja partnera koji pripadaju marginalnim i izoliranim grupama poput osoba homoseksualne orijentacije, stanovnika ruralnih sredina i osoba s invaliditetom. Istraživanja pokazuju da osobe homoseksualne i biseksualne orijentacije češće koriste internet za upoznavanje partnera nego osobe heteroseksualne orijentacije, a neovisno o seksualnoj orijentaciji ispostavilo se da crnci koji nisu iz Latinske Amerike češće koriste internet za upoznavanje nego bijelci (Johnson, Vilceanu i Pontes, 2017). Istraživanjem u kojem su sudjelovali adolescenti, također je utvrđeno da su pojedinci homoseksualne i biseksualne orijentacije skloniji koristiti internetske stranice i aplikacije kako bi pronašli partnera (Korchmaros, Ybarra i Mitchell, 2015). Takvim načinom upoznavanja ublažava se strah od odbijanja jer korisnici putem profila osoba s kojima komuniciraju mogu procijeniti vjerojatnost

odbijanja (Azad i Kustim, 2011) te je omogućena bolja kontrola samoprezentacije (Valkenburg i Peter, 2007). Osim navedenih prednosti upoznavanja partnera/ice putem interneta ne treba zanemariti i nedostatke. Najčešće isticani nedostatak je upitan kredibilitet korisnika i širok raspon načina lažnog predstavljanja. Također, često se ističe pitanje nasilja koje može uključivati neželjene, vulgarne poruke ili pak pokušaje diskreditacije pojedinca na servisu. Međutim, ono može prijeći i u klasične oblike nasilja poput uhođenja ili fizičkog nasilja ukoliko dođe do razmjene podataka ili do upoznavanja korisnika. Osim navedenih nedostataka koji u nekoj mjeri mogu biti opasni još se može javiti poteškoća realizacije odnosa u „stvarnom životu“ ukoliko su pojedinci geografski udaljeni (Azad i Kustim, 2011). Unatoč navedenim nedostacima, upoznavanje partnera putem interneta smatra se relativno sigurnim jer korisnici sami mogu birati s kim će ostvariti ili pak prekinuti komunikaciju, koje će osobne podatke dijeliti te hoće li se uživo susresti s drugim korisnicima. U slučajevima kad su prevladani svi nedostaci i prepreke, veze započete putem interneta koje se nastavljaju u „stvarnom životu“ uglavnom su utemeljene na realnim očekivanjima (Houran i Lange, 2004) Također, utvrđeno je da su tako uspostavljene veze jednako kvalitetne i trajne kao i one koje su uspostavljene na konvencionalne odnosno uobičajene načine (Hardie i Buzwell, 2006; Gunter, 2008; Stoddard, 2008; Hitsch, Hortacsu i Ariely, 2010).

Kvaliteta veze

Često čujemo da svako vrijeme ima svoje običaje pa tako u današnje vrijeme postaje uobičajeno upoznavanje partnera putem interneta, a osim toga uobičajenim postaje i zajednički, ali i odvojeni život partnera koji nisu u braku. U suvremenom društvu mnogi parovi uspostavljaju romantične veze bez zajedničkog života ili sklopljenog braka, a takav odnos ima karakteristike po kojima slični bračnoj zajednici. Stoga će se u daljem tekstu razmatrati kvaliteta veze koja je potkrijepljena literaturom koja se bavila proučavanjem kvalitete brakova. Kao i u braku, i u romantičnoj vezi od iznimne je važnosti kvaliteta intimne veze partnera.

Među prvima, kvalitetu braka, odnosno u ovom slučaju veze, definirao je Hawkins (1968) kao subjektivan osjećaj sreće, zadovoljstva i užitka koji doživljava partner kad uzima u obzir cjelokupnu vezu. Kasnije se u definiciju kvalitete veze dodaje konstrukt međusobne prilagodbe partnera. Stoga se kvaliteta veze može gledati kao multidimenzionalni konstrukt koji uključuje međusobnu prilagodbu partnera i zadovoljstvo vezom. Sam pojam kvalitete veze uključuje pozitivna iskustva poput osjećaja da je osoba voljena, da netko brine o njoj, ali i negativna iskustva poput zahtjeva koja postavlja partner ili pak sukobi u vezi (Umberson i Williams,

2005). Prilikom kognitivne procjene partnera o kvaliteti veze usmjerava se pažnja na objektivne karakteristike idealne veze suvremenog društva. Neke od tih karakteristika su pravedna raspodjela obaveza, održavanje uzajamne ljubavi i poštovanja, slaganje o važnim pitanjima, zajedničko donošenje odluka i dijeljenje interesa (Vrhovski, 2004). Pojedinaac je zadovoljan vezom ukoliko je procjena pozitivna, odnosno što je procjena negativnija to je i pojedinac manje zadovoljan.

Pokazalo se da kvaliteta veze ima pozitivan učinak na zdravlje (Umberson, Williams, Powers, Liu i Needham, 2006) i na dobrobit pojedinca (Sherwood, Kneale i Bloomfield, 2014). Stoga, dobar bračni odnos, tj. odnos partnera u vezi može pomoći u nošenju sa stresom te ima pozitivne učinke kod suočavanja sa bolestima (Walker i Luszcz, 2009). Chonody i Gabb (2018) svojim istraživanjem utvrdile su da se sretniji parovi češće ponašaju na način kojim održavaju vezu (npr. govore „volim te“), a kao rezultat takvog ponašanja povećava se zadovoljstvo u vezi. Također, uz veće zadovoljstvo u vezi češća su ponašanja kojima se održava veza, a partneri su sretniji. Kako je kvaliteta veze povezana s raznim čimbenicima, može se reći da su među važnijima načini međusobne interakcije koji podrazumijevaju izravnu i neizravnu komunikaciju, ali i procese u njihovoj pozadini. S obzirom da je gotovo nemoguće obuhvatiti sve čimbenike koji utječu na kvalitetu veze u ovom radu koristit će se metoda samoprocjene pri čemu će se ispitivati njena povezanost s emocionalnom inteligencijom te razlike u procijenjenoj kvaliteti veze s obzirom na spol. Razlog tome jesu nejednoznačni rezultati dosadašnjih istraživanja koji pokazuju da su u većini slučajeva žene manje zadovoljne u braku, odnosno vezi te da je njihov doživljaj bračne kvalitete niži od doživljaja njihovih partnera (Fowers, 1991; Shek, 1996; Vannoy i Cubbins, 2001). Moguće objašnjenje takvih nalaza je činjenica da su žene više od muškaraca usmjerene na partnerske odnose i emocionalna povezanost s partnerom za njih je puno važnija nego za muškarce (Acitelli i Young, 1996; prema Obradović i Čudina-Obradović, 2006). S obzirom da su žene više usmjerena na partnerski odnos i više razmišljaju o njemu, sklone su prve izraziti nezadovoljstvo zbog narušenih odnosa, prve nastoje popraviti odnose ili pak traže razvod (Cross i Madson, 1997; Kiecolt-Glaser i Newton, 2001.). Međutim, Obradović i Čudina-Obradović (2006) navode kako nema razlike u kvaliteti veze i zadovoljstvu između muškaraca i žena što pokazuju podaci dobiveni na uzorku sudionika iz Zagreba i okolice, a rezultate sukladne njihovim dobile su i Babić Čikeš, Marić i Šincek (2018) što objašnjavaju sve većom jednakosti i ravnopravnim odnosom muškaraca i žena u romantičnim vezama.

Emocionalna inteligencija

Emocionalna inteligencija se u svojim začecima definirala kao vrsta socijalne inteligencije koja uključuje prepoznavanje emocija kod sebe i drugih, njihovo razlikovanje te korištenje tih informacija u razmišljanju i ponašanju (Salovey i Mayer, 1990). Definirana na takav način, ona uključuje sposobnost uočavanja i izražavanja emocija, asimiliranje emocija u mišljenje te sposobnost pojedinca da razumije i može upravljati tuđim i vlastitim emocijama. Kako su se mnogi stručnjaci bavili istraživanjem konstrukta emocionalne inteligencije javio se problem njene konceptualizacije. Dok neki definiraju emocionalnu inteligenciju kao sposobnost rezoniranja o emocijama (Mayer i Salovey, 1997), drugi smatraju da ona uključuje i osobine poput motivacije za postignućem, optimizma, fleksibilnosti, sreće i samopoštovanja (Goleman, 1997). Prema tome možemo razlikovati modele emocionalne inteligencije koji je tretiraju kao skup mentalnih sposobnosti te mješovite modele.

Jedan od modela koji tretira emocionalnu inteligenciju kao skup mentalnih sposobnosti je model Mayera i Saloveya (1997). Prema njihovom modelu emocionalna inteligencija uključuje četiri razine sposobnosti od kojih percepcija, procjena i izražavanje emocija predstavljaju najnižu razinu, a odnose se na sposobnosti i vještine osobe da točno percipira emocionalni obrazac te da precizno izražava emocije. Druga razina modela je asimilacija emocija u mišljenje što podrazumijeva sposobnost pojedinca da koristi emocije na način da olakšava intelektualno funkcioniranje. Sposobnost pojedinca da razumije emocije čini treću razinu modela, a najsloženija razina podrazumijeva svjesnu regulaciju emocija koja vodi emocionalnom i intelektualnom razvoju. Na toj razini, najsloženija sposobnost uključuje sposobnost prepoznavanja koliko su emocije jasne, tipične ili utjecajne (Mayer, Caruso i Salovey, 2016). Ubrzo nakon prve pojave emocionalne inteligencije kao konstrukta, Daniel Goleman revidira i proširuje model Mayera i Saloveya. Njegov mješoviti model uključuje samoupravljanje koje podrazumijeva prepoznavanje vlastitih emocija, upravljanje njima i samomotiviranje te upravljanje međuljudskim odnosima, odnosno prepoznavanje emocija kod drugih i snalaženje u vezama. Golemanov petodimenzionalni model postao je prvi mješoviti model emocionalne inteligencije uključivši u njezinu definiciju motivaciju, socijalne kompetencije, specifične socijalne i komunikacijske vještine (Goleman, 1997).

Još jedan od mješovitih modela emocionalne inteligencije je Bar-On-ov model koji ujedinjuje socijalnu i emocionalnu inteligenciju. Bar-On-ov model uključuje pet komponenti, a to su interpersonalna, intrapersonalna, komponente prilagodljivosti, upravljanja stresom te

komponente općeg raspoloženja. Intrapersonalne komponente uključuju emocionalnu samosvijest, samopoštovanje, nezavisnost i samoaktualizaciju, a pojedinci čija je intrapersonalna komponenta razvijena svjesni su svojih emocija, s lakoćom izražavaju svoje misli i emocije te imaju sposobnost samokontrole. Pojedinci s dobro razvijenom interpersonalnom komponentom koja uključuje empatiju, interpersonalne odnose i socijalnu odgovornost, mogu razumjeti kako se drugi osjećaju te imaju dobru komunikaciju i odnose s drugima. Sposobnosti snalaženja i ponašanja u stvarnim iskustvima, fleksibilnost pojedinca i sposobnost rješavanja problema jesu komponente prilagodljivosti, dok komponente upravljanja stresom uključuju toleranciju na stres, odnosno kontrolu poriva u stresnim situacijama. Konačno, glavne sastavnice komponente općeg raspoloženja, optimizam i osjećaj sreće, zaslužne su za opće raspoloženje pojedinca (Bar-On, 2006).

Na području mjerenja individualnih razlika u emocionalnoj inteligenciji danas se najčešće koriste samoprocjene vlastitih sposobnosti i testovi uratka. Babić Čikeš i Buško (2015) navode da samoprocjene prevladavaju u kontekstu mješovitih modela, ali nisu isključene niti iz istraživanja koja su utemeljena na modelima sposobnosti. Međutim, uz samoprocjene vlastitih sposobnosti vežu se određeni problemi poput davanja socijalno poželjnih odgovora, nepoznavanja svojih emocija i preklapanje samoprocjena s već poznatim osobinama ličnosti (Ciarrochi, Chan i Caputi, 2000). Osim navedenog, one se rijetko koriste u istraživanjima gdje su sudionici djeca i adolescenti jer se pretpostavlja da oni nemaju cjelovit uvid u vlastita ponašanja i sposobnosti zbog nezavršenog kognitivnog razvoja i manjka iskustva (Babić Čikeš i Buško, 2015). Kako bi se prevladali nedostaci testova samoprocjena, istraživači su razvili testove emocionalne inteligencije sa zadacima pronalaženja točnog odgovora u emocionalno-socijalnim situacijama. Riječ je o testovima uratka koji se sastoje od zadataka s predviđenim točnim ili najpoželjnijim rješenjima, odgovorima što je najveća poteškoća u njihovoj konstrukciji. Vrlo je teško osmisliti zadatke koji se mogu bodovati prema jedinstvenom objektivnom kriteriju zbog subjektivnosti emocionalnog iskustva (Petrides, Furnham i Mavroveli, 2007; prema Babić Čikeš i Buško, 2015). Također, zadaci u standardnim testovima općih sposobnosti predstavljaju realne probleme, a testovi emocionalne inteligencije sadrže hipotetičke situacije pri čemu se od sudionika traži procjena njegove hipotetičke reakcije, a ne realno rješavanje problema. S obzirom da testovi samoprocjene i testovi uratka imaju svoje prednosti i nedostatke u ovom istraživanju koristit će se obje mjere.

Što se tiče ispitivanja razlika u emocionalnoj inteligenciji s obzirom na spol sudionika, rezultati dosadašnjih istraživanja nisu jednoznačni. Tako neka istraživanja ne ukazuju na postojanje

razlika između muškaraca i žena (Austin, 2010; MacCann, 2010) dok druga ukazuju da žene imaju bolje razvijenu emocionalnu inteligenciju (Mandel i Pharam, 2003; prema Shahzad i Nasreen, 2012; Babić Čikeš i Buško, 2015). Rezultati koji idu u prilog ženama objašnjavaju se procesom socijalizacije s obzirom da se djevojčice usmjerava na učenje prepoznavanja vlastitih emocija i njihovo izražavanje, a dječacima se sugerira da ne bi trebali izražavati svoje emocije (Weinberg, Tronick, Cohn i Olsons, 1999).

Nadalje, romantične veze emocionalno su bogate (Fitness, 2001) zbog čega je važno kakve su emocionalne sposobnosti pojedinca. Fitness, (2001) navodi da emocionalno inteligentniji parovi mogu efikasnije komunicirati, rješavati probleme i konflikte, mogu bolje regulirati vlastite emocije što olakšava pronalaženje adaptivnih rješenja. Ranija istraživanja koja su se bavila ispitivanjem emocionalne inteligencije i kvalitete braka pronašla su pozitivnu povezanost što ukazuje da osobe s višom emocionalnom inteligenciju imaju bolju kvalitetu braka (Tresa i Kishor, 2012; Schröder- Abé i Schütz, 2011), ali i kvalitetu života (Al-Huwailah, 2017). Također, Brackett, Warner i Bosco (2005) navode da su sretniji svojom vezom oni parovi gdje oba partnera imaju visoku emocionalnu inteligenciju, za razliku od parova gdje oba partnera imaju nisku emocionalnu inteligenciju. Al-Huwailah (2017) sugerira kako emocionalna inteligencija uključuje mnoge dimenzije i sposobnosti koje uvelike doprinose uspjehu i zadovoljstvu u životu.

Sve u svemu, pregledom ranijih istraživanja koja su se bavila emocionalnom inteligencijom i kvalitetom veze, odnosno braka možemo zaključiti da postoje mnogi nejednoznačni podaci. Također, pitanje razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze s obzirom na način upoznavanja još je neodgovoreno. Načinima upoznavanja partnera bavila su se neka istraživanja iz područja sociologije, ali do sada nije odgovoreno na ranije predstavljeni problem. Cilj je ovog istraživanja dati preliminarne odgovore na neka pitanja koja do sada nisu znanstveno istraživana što bi potencijalno moglo ukazati na čimbenike koji imaju ulogu u upoznavanju partnera. Osim toga nastoji se odgovoriti na pitanja čiji odgovori u ranijim istraživanjima nisu sukladni kao što je odnos emocionalne inteligencije i kvalitete veze te spolne razlike u procjeni kvalitete veze.

Cilj

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu emocionalne inteligencije u načinu upoznavanja partnera i kvaliteti romantičnih veza. Također, ispitivao se odnos kvalitete veze i načina upoznavanja te spolne razlike u ispitivanim varijablama.

Problemi i hipoteze

1. Razlikuju li se po emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantične veze osobe koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su svog partnera upoznale putem interneta?

H1. Zbog nepostojanja prethodnih istraživanja i potencijalno kontradiktornih pretpostavki koje bi proizlazile iz teorijskih postavki, ovom problemu će se pristupiti eksplorativno te se neće unaprijed postavljati hipoteza.

2. Ispitati odnos emocionalne inteligencije i kvalitete romantične veze.

H2. Emocionalna inteligencija bit će pozitivno povezana s kvalitetom romantičnih veza.

3. Ispitati postoje li spolne razlike u emocionalnoj inteligenciji i procjeni kvalitete veze.

H3a: Postoji statistički značajna razlika u emocionalnoj inteligenciji s obzirom na spol, pri čemu će žene postizati više rezultate.

H3b: Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni kvalitete veze s obzirom na spol.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo $N=283$ sudionika u dobi od 18 do 30 godina ($M=23,0$, $SD=2,74$) koji su u romantičnoj vezi. Od ukupnog broja sudionika koji su sudjelovali 74,2% je ženskog spola, a preostalih 25,8% je muškog spola. Većina sudionika svojeg/u partnera/icu upoznali su uživo ($N=201$) dok su ostali svoje partnere i partnerice upoznali ($N=82$) putem interneta. Među sudionicima koji su svoje partnere upoznali uživo bilo je 52 muškaraca i 149 žena, a među onima koji su partnere upoznali putem interneta sudjelovao je 21 muškarac i 61 žena.

Instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja osmišljen je upitnik kojim su ispitanice sociodemografske karakteristike sudionika te specifičnosti njihovog upoznavanja s partnerom/icom. Ispitane sociodemografske karakteristike jesu spol, dob, obrazovanje i radni status sudionika. Ključna pitanja bila su vezana uz način upoznavanja kojima je ispitano jesu li sudionici svoje partnere upoznali uživo ili putem interneta. Uz to sudionici su trebali navesti i konkretan način upoznavanja uživo (npr. u školi/ na faksu, preko prijatelja/ rodbine/kolege) ili putem interneta (npr. facebook, instagram, tinder, iskrlica).

Osim toga, korišten je Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK-45; Takšić, 2002) kao mjera samoprocjene sposobnosti emocionalne inteligencije. UEK-45 skraćena je verzija Upitnika emocionalne inteligencije (UEK- 136, Takšić, 1998), a sastoji se od 45 čestica koje su podijeljene u tri subskale. Na subskalu sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija odnosi se 15 čestica (primjer čestice: „*Kada sretnem poznanika, odmah shvatim kako je raspoložen.*“), 14 njih odnosi se na sposobnost izražavanja i imenovanja emocija (primjer čestice: „*Gotovo uvijek mogu riječima opisati svoje osjećaje i emocije.*“) i preostalih 16 na subskalu sposobnosti upravljanja i reguliranja emocijama (primjer čestice: „*Nastojim ublažiti neugodne emocije, a pojačati pozitivne.*“). Zadatak sudionika je na skali Likertovog tipa od pet stupnjeva procijeniti koliko se pojedina čestica odnosi na njih. Rezultati sudionika mogu se formirati kao jednostavne linearne kombinacije procjena čestica koje čine pojedinu subskalu. S obzirom da se smatra opravdanim i formiranje jednog rezultata koji se odnosi na opću emocionalnu inteligenciju, rezultat u ovom istraživanju je formiran na taj način.

Test upravljanja emocijama (TUE, Babić Čikeš, Marić i Šincek, 2018) kojim se mjeri sposobnost upravljanja tuđim i vlastitim emocijama sadrži opise 13 problemskih situacija koje uključuju doživljaj intenzivnih emocija poput straha, tuge, ljutnje, sreće i drugih. Za svaku od situacija ponuđene su 4 različite reakcije pri čemu je zadatak sudionika za svako ponašanje, na skali od -3 do +3 procijeniti korisnost ili štetnost pojedinog ponašanja za ublažavanje neugodnih i održavanje ugodnih emocija u određenoj situaciji. Točni odgovori određeni su prema ekspertnom kriteriju. Točan odgovor boduje s dva boda, susjedni s jednim, a ostali odgovori s nula bodova. Konačno, ukupan rezultat formira se kao zbroj bodova na svim česticama.

Za ispitivanje kvalitete veze korištena je Skala kvalitete veze (RQ; Chonody, Gabb, Killian i Dunk-West, 2016) koja se sastoji od 9 čestica (primjer čestice: „*Ovo je veza o kakvoj sam uvijek sanjao/la.*“). Zadatak sudionika je izraziti stupanj slaganja na skali Likertovog tipa od 1 (uopće

se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Ukupan rezultat izražava se kao jednostavna linearna kombinacija odgovora na svih 9 čestica.

Postupak

Prije samog početka istraživanja od autora upitnika dobivena je suglasnost o korištenju istih. Istraživanje se provodilo putem obrasca formiranog na internetu, metodom snježne grude, tijekom rujna i listopada 2018. godine. Na prvoj stranici, sudionicima je objašnjena svrha istraživanja, naglašena anonimnost i dobrovoljnost, da mogu u bilo kojem trenutku odustati te da se rezultati analiziraju na grupnoj razini u istraživačke svrhe. Ispunjavanje je trajalo dvadesetak minuta, a rezultati su po završetku prikupljanja uneseni u bazu podataka i obrađeni pomoću SPSS programskog paketa za statističku obradu.

Rezultati

Testiranje preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka

Prije same provedbe statističke analize, formirane su ukupne vrijednosti korištenih upitnika te je testiran normalitet distribucija Kolmogorov- Smirnovljevim testom kako bi se provjerilo je li zadovoljeni uvjeti za korištenje parametrijskih postupaka. Normalitet distribucija testiran je za podatke dobivene Skalom kvalitete veze, Testom upravljanja emocijama, Upitnikom emocionalne kompetentnosti te za podatke dobivene na njegovim subskalama. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. Vrijednosti Kolmogorov- Smirnovljevog testa, indeksi nagnutosti i spljoštenosti za varijable Skala kvalitete veze, Test upravljanja emocijama (TUE) i Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK) (N=283).

Varijabla	K-S	Nagnutost	Spljoštenost
Skala kvalitete veze	3.466*	-1.69	2.85
Test upravljanja emocijama (TUE)	2.39*	-1.44	2.44
Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK)	0.717	-0.26	0.27

Napomena: * $p < .01$, K-S – Kolmogorov-Smirnovljev test normaliteta distribucije

Iz Tablice 1 vidljivo je da se gotovo svi rezultati provjerenih varijabli distribuiraju normalno osim rezultata dobivenih na Skali kvalitete veze i Testu upravljanja emocijama. Međutim Kolmogorov – Smirnovljev test smatra se strogim pokazateljem normalnosti distribucije jer je osjetljiv na veličinu uzorka (Field, 2009) stoga je preporučljivo koristiti ga uz druge pokazatelje normalnosti. Prema Klineu (2005) distribucije se smatraju normalnima ukoliko su apsolutne vrijednosti indeksa nagnutosti manje od tri, a indeksa spljoštenosti manje od deset, a u Tablici 1 može se vidjeti da su dobivene vrijednosti u prihvatljivom rasponu. Također, uvjet normalnosti distribucija može biti prekršen ako su distribucije međusobno slične u odstupanju od normalne raspodjele (Petz, 2004), a u ovom su slučaju obje distribucije koje odstupaju od normalne, negativno asimetrične. S obzirom da su uvjeti normalnosti distribucije ispunjeni u daljnjoj obradi koristit će se parametrijski postupci.

Deskriptivna statistika

U Tablici 2 prikazani su deskriptivni podaci za varijable korištene u ovom istraživanju.

Tablica 2. Aritmetičke sredine, standardne devijacije, najmanje i najveće vrijednosti za varijable Skala kvalitete veze, Test upravljanja emocijama (TUE) i Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK) ($N=283$).

Varijabla	<i>M</i>	<i>SD</i>	Min	Max	Teorijski raspon
Skala kvalitete veze	39.65	6.517	12	45	9 - 45
Test upravljanja emocijama (TUE)	58.57	11.827	16	77	0 - 104
Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK)	167.8	21.788	90	218	45 - 225

Rezultati dobiveni na Skali kvalitete veze vidljivi u Tablici 2 nešto su viši od rezultata koje su dobili Chonody, Gabb, Killian i Dunk-West (2016) u svojem istraživanju, a koji iznose $M=38.39$ i $SD= 5.44$ za parove bez djece. Nadalje, prosječni rezultati dobiveni na Testu upravljanja emocijama gotovo su identični onima koji su dobiveni u nekoliko diplomskih radova (Majić, 2014; Ferić, 2015; Predrijevac, 2017) te su u skladu s rezultatima koje su dobile Babić Čikeš, Marić i Šincek (2018), a koji iznose $M=59.72$ i $SD=9.90$. Konačno, što se tiče prosječnih rezultata dobivenih na Upitniku emocionalne kompetentnosti, oni su nešto viši od onih dobivenih u drugim istraživanjima. Molander, Holmström i Takšić (2011) na uzorku

hrvatskih studenata dobili su prosječni rezultat za Upitnik emocionalne kompetentnosti $M=160.4$ i $SD=16.29$, a Predrijevac (2017) je u svom radu dobila nešto viši rezultat ($M=162.97$ i $SD=21.41$).

Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantične veze osoba koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su svog partnera upoznale putem interneta

Kako bi se odgovorilo na prvi problem, razlikuju li se u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantičnih veza osobe koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su ga upoznale putem interneta proveden je t-test. Prije same provjere vrijednosti t-testa očitane su vrijednosti Levenovog testa homogenosti kako bi se utvrdilo jesu li varijable homogene. Za rezultate na Skali kvalitete veze i mjere emocionalne inteligencije dobiveni F- omjeri nisu statistički značajni što implicira da su varijance podjednake, odnosno dovoljno slične da se provede t-test.

Tablica 3. Vrijednosti t-testa za velike nezavisne uzorke izračunatih u svrhu utvrđivanja razlika u kvaliteti romantične veze te emocionalnoj inteligenciji s obzirom na način upoznavanja partnera ($N_{uživo}=201$, $N_{putem interneta}=82$).

Zavisna varijabla	$M_{uživo}$	$SD_{uživo}$	$M_{putem interneta}$	$SD_{putem interneta}$	t	ss	p
Skala kvalitete veze	39.97	6.336	38.88	6.920	-1.280	281	.202
Test upravljanja emocijama (TUE)	58.43	11.272	58.91	13.155	0.310	281	.756
Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK)	167.65	22.242	168.16	20.760	0.179	281	.858

Napomena: ss – stupnjevi slobode

Ovom problemu pristupilo se eksplorativno, odnosno nije postavljena konkretna hipoteza o smjeru razlika koje se očekuju. Na temelju prikazanih podataka možemo zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u kvaliteti veze osoba koje su svog partnera upoznale uživo i onih koji su partnere upoznali putem interneta. Također, pokazalo se da nema statistički značajne razlike u emocionalnoj inteligenciji, bez obzira je li mjerena samoprocjenom ili testom uratka, između navedene dvije skupine. Prema tome, moglo bi se reći da osobe koje su svoje partnere upoznale putem interneta i one koje su ih upoznale uživo procjenjuju svoje veze jednako kvalitetnima, a kao individue podjednako su emocionalno inteligentni.

Odnos emocionalne inteligencije i kvalitete romantične veze

Kako bi se odgovorilo na drugi postavljeni problem, odnosno kako bi se provjerio odnos emocionalne inteligencije mjerene testom samoprocjene i testom uratka i kvalitete romantične veze korišten je Pearsonov koeficijent korelacije.

Tablica 4. Pearsonovi koeficijenti korelacije između varijabli emocionalne inteligencije i kvalitete romantične veze.

	2.	3.
1. Skala kvalitete veze	.247*	.245*
2. Test upravljanja emocijama (TUE)	-	.213*
3. Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK)		-

Napomena: * $p < .01$

Prema podacima iz Tablice 4 vidljiva je pozitivna i statistički značajna povezanost kvalitete veze i emocionalne inteligencije. Stoga se može reći da osobe s višom emocionalnom inteligencijom svoju vezu procjenjuju kvalitetnijom, odnosno pojedinci s nižom emocionalnom inteligencijom svoju vezu procjenjuju manje kvalitetnom. Postavljena hipoteza je potvrđena, odnosno kvalitete veze je pozitivno povezana s podacima dobivenim testom samoprocjene emocionalne inteligencije, ali i testom uratka.

Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze s obzirom na spol

Treći problem bio je ispitati postoje li razlike u emocionalnoj inteligenciji te kvaliteti romantičnih veza s obzirom na spol. Kako bi se utvrdio odnos navedenih varijabli provedena su dva t-test. Prije same provedbe provjerene su vrijednost Levenovog testa homogenosti varijance. F-omjer pokazao se neznačajnim za varijablu Skala kvalitete veze i Upitnik emocionalne kompetentnosti ($p > .01$). Međutim, za podatke dobivene Testom upravljanja emocijama dobiveni je $F=13.533$ ($p < .01$) što znači da varijance nisu homogene. Unatoč tome, spolne razlike za sve varijable ispitat će se t-testom za nezavisne uzorke jer se on pokazao prilično neosjetljiv na narušavanje pretpostavki o normalnosti distribucije i homogenosti varijance kad je uzorak dovoljno velik ($n > 30$ u svakoj skupini) (Petz, 2004). Rezultati t-testa prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Vrijednosti t-testa za velike nezavisne uzorke izračunatih u svrhu utvrđivanja razlika u kvaliteti romantične veze te emocionalnoj inteligenciji s obzirom na spol sudionika ($N_m=73$, $N_ž=210$).

Zavisne varijable	M_m	SD_m	$M_ž$	$SD_ž$	t	ss	p
Skala kvalitete veze	39.68	6.139	39.64	6.658	0.047	281	.962
Test upravljanja emocijama (TUE)	52.86	14.067	60.56	10.258	-4.293	99.904	.000*
Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK)	166.97	23.486	168.08	21.218	-0.374	281	.709

Napomena: * $p < .01$, ss – stupnjevi slobode

Što se tiče prvog dijela trećeg problema, odnosno pitanja postoji li razlika između muškaraca i žena u emocionalnoj inteligenciji, rezultati su oprečni. Prema podacima mjerenim testom samoprocjene pokazalo se da ne postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena u emocionalnoj inteligenciji prema čemu bi hipoteza bila odbačena. Međutim, prema podacima dobivenima Testom upravljanja emocijama (TUE), odnosno testom uratka ispostavilo se da postoje statistički značajne razlike u emocionalnoj inteligenciji između muškaraca i žena što bi značilo da je hipoteza djelomično potvrđena. No, rezultate treba uzeti s oprezom s obzirom na omjer muškaraca i žena koji su sudjelovali u istraživanju.

Drugi dio problema odnosio se na spolne razlike u kvaliteti veze koju su procjenjivali sudionici. Prema podacima iz Tablice 5 vidimo da ne postoje statistički značajne razlike između muškaraca i žena u procjeni kvalitete veze. Prema tome, žene i muškarci su podjednako zadovoljni svojim trenutnim romantičnim vezama te je hipoteza potvrđena.

Rasprava

Pregledom postojeće psihološke literature vezane uz načine upoznavanja partnera, osobito upoznavanje putem interneta može se zaključiti da je to područje još relativno neistraženo. Jedno od recentnijih istraživanja proveli su sociolozi Matković i Landripet (2015) gdje su se bavili motivima i psihosocijalnim obilježjima korisnika internetskih servisa za upoznavanje u Hrvatskoj. Upravo iz njihovog rada, ali i drugih provedenih istraživanja može se uvidjeti da dobiveni rezultati o obilježjima korisnika internetskih servisa nisu jednoznačni. Dakle, ne može se sa sigurnošću reći kakav sklop ličnosti i osobina posjeduje osoba koja češće koristi internet, odnosno koje karakteristike posjeduju pojedinci koji će biti skloniji partnere tražiti putem

interneta. S obzirom da emocije imaju jako važnu ulogu u interpersonalnim odnosima, osobito u romantičnim vezama, a komunikacija može biti znatno osiromašena bez njih, svrha ovog istraživanja bila je ispitati koja je uloga emocionalne inteligencije u načinu upoznavanja partnera i kvaliteti romantičnih veza. Također, nastojalo se ispitati kakav je odnos kvalitete veze i načina upoznavanja partnera te kvalitete veze i emocionalne inteligencije. Osim navedenog, utvrđivalo se postojanje razlike u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze između muškaraca i žena.

Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantične veze osoba koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su svog partnera upoznale putem interneta

Kako bi se odgovorilo na prvi problem istraživanja razlikuju li se po emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantične veze osobe koje su svog partnera upoznale uživo od onih koje su svog partnera upoznale putem interneta provedena su tri t-testa. Način upoznavanja partnera u svakom od tri slučaja bila je nezavisna varijabla, a zavisne su bile kvaliteta veze te emocionalna inteligencija mjerena samoprocjenom i testom uratka. Dobiveni rezultati ukazuju da nema statistički značajne razlike u ispitivanim varijablama između pojedinaca koji su svoje partnere upoznali putem interneta i onih koji su ih upoznali uživo.

Prema rezultatima ovog istraživanja, evidentno je da ne postoji razlika u kvaliteti veze između pojedinaca koji su svoje partnere upoznali uživo i onih koji su ih upoznali putem interneta. Dakle, obje skupine pojedinaca svoje romantične veze procjenjuju jednako kvalitetnima. Takvi nalazi u skladu su s dobivenim rezultatima u istraživanju kojeg su proveli Rosenfeld i Thomas (2012). Oni su proučavali kako sve veća primjena interneta utječe na način upoznavanja partnera i daljnji tijek veze. Preciznije, postavilo se pitanje hoće li veze koje su započela putem interneta biti krhke i manje kvalitetne od onih koje su započele na tradicionalne načine. Rezultati su ukazali da se romantične veze koje su započele putem interneta ne razlikuju po svojoj kvaliteti od drugih veza (Rosenfeld i Thomas, 2012). Iako se autori nisu upuštali u objašnjavanje takvih rezultata, možemo pretpostavljati zašto je tome tako. Jedan od mogućih razloga je sama činjenica da internet pruža neograničen broj interpersonalnih odnosa koje možemo i ne moramo ostvariti. Dakle, imamo izbor s kim želimo komunicirati, odnosno ne želimo. Poznato je da su servisi za upoznavanje specijalizirane stranice na kojima ljudi izrađuju svoje profile kroz koje se predstavljaju i pomoću kojih traže partnere. Jasno je da će u takvim slučajevima tražiti sebi slične, odnosno uspostavljati komunikaciju s osobama s kojima dijele interese i vrijednosti. Ostale društvene mreže funkcioniraju slično. Iako nisu specijalizirane za

upoznavanje, kroz profile ljudi može se pretpostaviti čime se bave, što vole, koji su njihovi interesi, na temelju čega druga strana može donijeti odluku o potencijalnoj uspostavi kontakta ili čak razvijanju interpersonalnog odnosa. Osim što internet na neki način olakšava upoznavanje sličnih ljudi, dobivene rezultate može objasniti i sama činjenica da su svi sudionici istraživanja trenutno u romantičnoj vezi. Logika nam nalaže da ćemo izaći iz odnosa u kojem nismo zadovoljni i kojeg percipiramo nekvalitetnim, a ostati u vezi kada smo zadovoljni i svoju romantičnu vezu percipiramo kvalitetnom. Dakle, na neki način smo mogli očekivati visoke rezultate na Skali kvalitete veze što je u skladu s ranije provedenim istraživanjima. Lukačić (2007) je u svom radu također dobila visoke procjene zadovoljstva, stabilnosti i kvalitete veze. Prema svemu do sada navedenom, možemo reći da način na koji upoznajemo svoje partnere, odnosno partnerice neće znatno utjecati na kvalitetu buduće veze.

No, možemo li to sa sigurnošću tvrditi? Jesmo li mogli pretpostaviti postojanje razlika u kvaliteti veze s obzirom na način upoznavanja? Odgovor je potvrđan. Mogli bismo očekivati da će osobe koje su svoje partnere upoznale uživo, svoje veze percipirati kvalitetnijima, odnosno da će oni koji su se upoznali putem interneta smatrati da su u manje kvalitetnim vezama. Razlog tome mogla bi biti samoprezentacija koja je prilikom upoznavanja putem interneta pod velikom kontrolom pojedinca. Dakle, pojedinci svoje identitete mogu oblikovati u smjeru u kojem žele da ih drugi vide. Ward (2016) navodi kako su korisnici aplikacija skloni prethodno istražiti profile potencijalnih partnera kako bi vlastite profile oblikovali na način da privuku slične sebi. Iako se uvelike može kontrolirati kako ćemo se predstaviti na internetu, na impresije koje će drugi stvoriti o nama mogu utjecati i nenamjerno podijeljene informacije kao što je loša gramatika (Ranzini i Lutz, 2017). Svatko se želi predstaviti u što boljem svijetlu, osobito tijekom procesa upoznavanja potencijalnih romantičnih partnera u ranim fazama veze, kada se odlučuje vrijedi li održavati uspostavljeni odnos ili ne. Međutim, samoprezentaciju putem interneta lako je cenzurirati i kontrolirati, odnosno iskriviti informacije o dobi, težini ili visini, manipulirati fotografijama ili pak preuveličati društveni status i prihode (Toma, Hancock i Ellison, 2008). Stoga se može reći da se pojedinci koji pronalaze partnere putem interneta često lažno predstavljaju jer osjećaju manju povezanost i manje su emocionalno uključeni u takve veze nego oni koji partnere traže uživo, odnosno tradicionalnim metodama. Ukoliko se odnos uspostavljen putem interneta gdje je prisutno lažno predstavljanje održi, a korisnici se odluče za susret uživo, može se javiti veliko razočaranje. U takvom slučaju, uspostavljeni odnos može se odmah prekinuti ili pak nastaviti i razvijati u određenom smjeru. Upravo u takvim situacijama mogla bi se percipirati manja kvaliteta veze kod osoba koje su se upoznale putem

interneta. Takav odnos od samog početka nije iskren, a intimnost koja počiva na osjećaju razumijevanja i uvažavanja među partnerima nije ostvarena. Dakle, pojedinci kojima je cilj ostvariti romantičnu vezu, koji žele da ih partner razumije bit će potaknuti prezentirati se na iskren i autentičan način, ali ne uvijek u pozitivnom svijetlu, a istu iskrenost očekuju i od drugih korisnika (Ellison, Hancock i Toma, 2011). Međutim, Bonebreake (2002) upozorava na još jednu važnu značajku odnosa uspostavljenih putem interneta, a to je idealizacija. Navodi kako zbog nedostatka fizičkih znakova internetska komunikacija može biti nejasna i kao takva podložna reinterpetaciji i idealizaciji. Dakle, u nedostatku potpunih informacija pojedinci se mogu osloniti na informacije koje imaju i na temelju njih formirati nerealne idealizacije drugih. Tako, kao i kod lažnog predstavljanja naposljetku može doći do razočaranja. Modelom razočaranja, istraživači su se bavili u kontekstu ulaska u brak (Huston, Caughlin, Houts, Smith i George, 2001). Partneri su u romantičnim vezama skloni idealizaciji veze, partnera i braka, očekuju da se sve odvija kao u romantičnom filmu, a takve iluzije je teško održavati nakon ulaska u brak zbog čega se javlja razočaranje. Sharabi i Caughlin (2017) tim modelom objašnjavaju i veze koje su započele putem interneta. Prilikom upoznavanja putem interneta, osobine, ponašanje pa čak i fizičke karakteristike mogu u početku biti nejasne što dovodi do pozitivne iluzije, a nakon susreta licem u lice može se javiti razočaranje. Stoga, pod utjecajem lažnog predstavljanja i iluzije koju sami stvaramo u vezama koje su započele putem interneta može se javiti razočarenje i rezultirati procjenom manje kvalitete veze.

Što se tiče drugog dijela prvog problema, vezanog uz emocionalnu inteligenciju, također je utvrđeno da nema razlike između pojedinaca koji su svoje partnere upoznali putem interneta i onih koji su ih upoznali uživo. To bi značilo da obje skupine sudionika imaju podjednake sposobnosti percipiranja, razumijevanja i izražavanja emocija kod sebe i drugih, kao i sposobnost regulacije i upravljanja emocionalnim stanjima. Dobiveni rezultati mogli bi se objasniti općeprihvaćenom i rasprostranjenom upotrebom emotikona, grafičkih prikaza ljudskog lica kojim se izražavaju osjećaji. Počeli su se koristiti 1982. godine, a njihova upotreba olakšava neverbalno izražavanje emocija između osoba koje komuniciraju putem interneta (Jibril i Abdullah, 2013). Istraživanja pokazuju da osobe koje ih koriste osjećaju pozitivni efekt prilikom interakcije te percipiraju bogatstvo informacija i njihovu korist. Također, emotikoni ubrzavaju komunikaciju te eliminiraju poteškoće koje se javljaju kod verbalnog izražavanja emocija, a njihova upotreba je jednostavna, interaktivna i zabavna. U slučajevima kada je cijeli proces komunikacije putem interneta zabavan, korisnici više i brže odgovaraju svojim sugovornicima. Prema tome razvoj novih prijateljstva i romantičnih veza je brži i zabavan

(Huang, Yen i Zhang, 2008). S razvojem interneta razvijali su se i emotikoni koji su sve složeniji, odnosno prikazuju veliki spektar različitih emocija, stanja i ponašanja. Stoga ne bi čudila činjenica da je upravo njihova raširena upotreba utjecala na razvoj kvalitetnijih i uspješnijih interaktivnih odnosa na društvenim mrežama. Osim korištenja emotikona, digitalna interakcija može se odvijati putem video poziva pri čemu međusobno prepoznavanje lica, izražavanje i interpretacija emocija postaje mnogo jednostavnije. Video pozivi pružaju jedinstvenu mogućnost parovima da budu zajedno što im osigurava intimnost i smanjuje se idealizacija. Osim što se na taj način lakše iskazuju i percipiraju emocije, komunikacija putem video poziva pruža osjećaj da su zajedno te ljudi osjećaju veću bliskost nego oni koji koriste druge načine komunikacije putem interneta. Iako neki koriste video pozive zbog bržeg usmenog prijenosa informacije nego pisanja poruke, većina ljudi ih koristi jer žele vidjeti drugu osobu i podijeliti s njima svakodnevnicu kroz druženje putem video poziva. Bez obzira na razloge korištenja, pojedinci koji komuniciraju putem video poziva percipiraju veću emocionalnu povezanost nego oni koji se koriste drugim sredstvima komunikacije putem interneta (Neustaedter i Greenberg, 2012; Sherman, Michikyan i Greenfield, 2013). Video pozivi pomažu ljudima da lakše vide emocionalno ponašanje sugovornika, ako su umorni i zabrinuti lakše mogu razumjeti njihove emocije i pokazati empatiju. Također, koristeći video pozive parovi ne izbjegavaju rasprave i konflikte, komunikacija nije usmjerena na teme o ponovnom susretu i prošlim iskustvima te svoju vezu percipiraju realnom. Dakle, takav interpersonalni odnos i komunikacija su vrlo slični vezama uživo gdje se komunikacija odvija licem u lice (Neustaedter i Greenberg, 2012). Osim toga, McCown, Fischer, Page i Homant (2001) svojim su istraživanjem utvrdili da osobe koje često koriste internet za uspostavljanje novih interpersonalnih odnosa imaju razvijene socijalne i verbalne vještine te pokazuju empatiju za druge. Iako je sudjelovao mali broj ispitanika, a istraživači se nisu direktno bavili emocionalnom inteligencijom, navedeni rezultati mogli bi donekle objasniti podjednaku razinu emocionalne inteligencije osoba koje su svoje partnere upoznale na internetu i onih koji su ih upoznali uživo. Dakle, pojedinci koji svoje partnere upoznaju putem interneta, a koji imaju razvijene socijalne i verbalne vještine s lakoćom mogu verbalizirati svoje emocije partneru ili partnerici, prepoznati njihova emocionalna stanja, a samim time i regulirati i upravljati svojim i tuđim emocijama. Tom objašnjenju u prilog idu rezultati istraživanja koji pokazuju da postoji pozitivna povezanost između empatije i emocionalne inteligencije, a sve dimenzije empatije imaju važne emocionalne komponente (Schutte, Malouff, Bobik, Coston, Greeson, Jedlicka, Rhodes i Wendorf, 2001). Također, Schutte i suradnici (2001) utvrdili su postojanje povezanosti između socijalnih vještina i emocionalne inteligencije. S obzirom da su glavne

komponente emocionalne inteligencije sposobnost razumijevanja tuđih emocija i sposobnost regulacije i upravljanja vlastitim emocijama, očekivano je da pojedinci s višom emocionalnom inteligencijom budu bolje društveno prilagođeni i imaju razvijene socijalne vještine. Konačno, kao glavni oslonac u objašnjenju dobivenih rezultata moglo bi biti istraživanje Bonebrakea (2002) koji se bavio ispitivanjem razvoja interpersonalnih veza i karakternih osobina kod pojedinaca koji su ostvarili i onih koji nisu ostvarili interpersonalne odnose putem interneta. Rezultati koji su dobiveni sugeriraju da ne postoji statistički značajna razlika u karakteristikama korištenja interneta ili osobnosti između osoba koje su razvile novi interpersonalni odnos putem interneta i onih koje nisu. Kao što autor navodi, obje grupe imale su slične rezultate koji se odnose na generalno korištenje interneta, na skalama socijalnih vještina, samopouzdanja i usamljenosti. Također, utvrđeno je kako nema razlika u društvenosti, samopoštovanju i seksualnoj permisivnosti između pojedinaca koji koriste internetske stranice za upoznavanje i onih koji ih ne koriste (Gatter i Hodkinson, 2016). Prema tome, možemo zaključiti da više ne postoje tako velike razlike između ljudi koji su skloni sklapati interpersonalne odnose putem interneta i onih koji nisu. U usporedbi s istraživanjima starijega datuma koja su se bavila ispitivanjem razlika između onih koji koriste internet i skloni su upoznavanju novih prijatelja i pojedinaca koji zaziru od toga, mogli bismo zaključiti da razlike danas gotovo i ne postoje.

Sukladno tome, neizbježan je generalni zaključak ovoga problema kako je internet sve više uključen u naše živote, odnosno da se naše osobnosti, ponašanja, razmišljanja bez cenzure preslikavaju u virtualni svijet. S obzirom da je sve očiglednije da se naši stvarni životi izjednačavaju s našim životima na internetu jasno je zašto nema razlika u emocionalnoj inteligenciji ili pak kvaliteti veze pojedinaca koji svoje partnere upoznaju uživo i onih koji ih upoznaju putem interneta.

Odnos emocionalne inteligencije i kvalitete romantične veze

Kao što je već spomenuto, romantične veze su vrsta socijalnog kontakta koje su osobito prožete emocijama i potencijalnim konfliktima (Fitness, 2001). Ranijim je istraživanjima utvrđeno da je komunikacija karakterizirana snažnim emocijama među najvažnijim prediktorima kvalitete i stabilnosti romantičnih veza (Gottman, 1994; Gottman, Coan, Carrere i Swanson, 1998; Karney i Bradbury, 1997; prema Schröder – Abé i Schütz, 2011). Kako bismo provjerili odnos emocionalne inteligencije i kvalitete veze korišten je Pearsonov koeficijent korelacije. Rezultati ovog istraživanja ukazuju da je kvaliteta veze pozitivno povezana s emocionalnom inteligencijom neovisno o tome je li mjerena samoprocjenom ili testom uratka. Dakle, pojedinci

koji se procjenjuju emocionalno inteligentnijima što potvrđuju i testovi uratka, percipiraju da su u kvalitetnijim vezama. Dobiveni podaci u skladu su s rezultatima već provedenih istraživanja bez obzira jesu li sudionici bili u braku ili vezi. Istraživanjima u kojima su sudionici bili u braku pronađena je pozitivna povezanost emocionalne inteligencije i kvalitete braka te se pokazalo da muževa emocionalna inteligencija pozitivno povezana sa ženinom percipiranom kvalitetom braka i obrnuto (Schröder-Abé i Schütz, 2011; Tresa i Kishor, 2012; Babić Čikeš, Marić i Šincek, 2018). Također, pokazalo se da parovi kod kojih barem jedan partner ima visoku emocionalnu inteligenciju imaju pozitivniju i kvalitetniju romantičnu vezu (Brackett, Warner i Bosco, 2005). Bolja percepcija, razumijevanje i upravljanje emocija kod pojedinca može dovesti do napredovanja i zadovoljstva u različitim područjima života pa tako i romantičnim vezama. Dakle, kvalitete poput razumijevanja tuđih emocija, mogućnost pomaganja drugima u regulaciji njihovih emocija i sposobnost reguliranja vlastitih emocija u interakciji s drugima može pomoći u izgradnji zadovoljavajućih dugoročnih odnosa. Tako, pojedinci koji bolje razumiju tuđe emocije te imaju uvid u vlastite emocije vjerojatnije će započeti vezu s kompatibilnim partnerom. Emocionalne kompetencije mogu povećati vjerojatnost da pojedinci s takvim kompetencijama uspostave ugodne i međusobno zadovoljavajuće odnose upravo zbog svoje sposobnosti da razumiju i upravljaju vlastitim emocijama i zbog sposobnosti percepcije, razumijevanja i pomaganja u regulaciji emocija partnera (Malouff, Schutte i Thorsteinsson, 2014). Rezultate svojeg istraživanja slično objašnjavaju i Babić Čikeš, Marić i Šincek (2018) koje navode da ukoliko je pojedinac sposoban razumjeti partnerova različita emocionalna stanja kao i vlastita, ako je sposoban regulirati svoja i partnerova negativna stanja, to rezultira pozitivnim efektima u pogledu kvalitete romantične veze ili braka. Dakle, prema rezultatima ovog istraživanja mogli bismo reći da sudionici koji mogu uspješno uočiti i razumjeti vlastite i partnerove emocije, koji su sposobni izraziti i imenovati različita emocionalna stanja te su uspješni u regulaciji i upravljanju vlastitim i partnerovim emocijama percipiraju svoje veze kvalitetnijima. Uz navedeno, njihova razina emocionalne inteligencije potvrđena je i testom uratka koji je također pozitivno povezan s kvalitetom romantične veze.

Razlika u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze s obzirom na spol

Kako bi se ispitale spolne razlike u emocionalnoj inteligenciji provedena su brojna istraživanja koja su rezultirala nejednoznačnim podacima zbog čega se i ovim istraživanjem nastojalo istražiti postojanje i smjer razlika. Nakon provedena dva t-testa za nezavisne uzorke dobiveni su zanimljivi rezultati. Ovim istraživanjem, utvrđeno je da ne postoje značajne razlike između muškaraca i žena u emocionalnoj inteligenciji mjerenoj testom samoprocjene, odnosno

Upitnikom emocionalne kompetentnosti što je u skladu s ranije provedenim istraživanjima (Nikolau i Tsaousis, 2002; Roothman, Kirsten i Wissing, 2003; Maree i Eiselen, 2004). Takvi rezultati mogu biti odraz mjernog instrumenta, odnosno samoprocjene prilikom koje je moglo doći do pojave da žene podcijene, a muškarci precijene svoje emocionalne sposobnosti. Također, na rezultate testova samoprocjene, bez obzira o kojim se sposobnostima radi, uvelike utječe faktor socijalne poželjnosti odgovora i varanje. Stoga, rezultate dobivene mjerama samoprocjene treba uzeti s oprezom jer je svaki pojedinac sklon sebe prikazati u što boljem svijetlu i posljedično iskriviti odgovore na testu. Kako bi se prevladali problemi vezani uz samoprocjene, u ovom istraživanju emocionalna inteligencija mjerena je i testom uratka. Rezultati koji su dobiveni njime, odnosno Testom upravljanja emocijama ukazuju da postoje statistički značajne razlike u emocionalnoj inteligenciji između muškaraca i žena u korist žena. Tim nalazom, potvrđena je postavljena hipoteza, a rezultati brojnih istraživanja u skladu su s ovim rezultatima (Van Rooy, Alonso i Viswesaran, 2005; te Sutarso, 1999; Feldman, 2004; prema Gaitniece-Putane, 2006; Cabello, Sorrel, Fernandez-Pinto, Extremera i Fernandez-Berrocal, 2016). Moguće je da objašnjenje takvih rezultata leži u činjenici da su žene emocionalniji spol, da lakše prepoznaju i nose se s emocijama drugih, ali i svoje emocije izražavaju intenzivnije (Brody i Hall, 2000; prema Shehzad i Mahmood, 2013). Također, žene su emocionalno ekspresivnije od muškaraca, bolje razumiju emocije i imaju bolje sposobnosti što se tiče interpersonalnih vještina (Tapia i Marsh II, 2006), a postoje i podaci koji sugeriraju da su određena područja u mozgu zadužena za procesiranje emocija veća kod žena nego muškaraca (Baron-Choen, 2005). Za bolje razumijevanje razlika u emocionalnoj inteligenciji između žena i muškaraca važno je osvrnuti se i na proces socijalizacije. Jedan od najčešćih načina socijalizacije je pričanje priča. Pri tome se djevojčicama priča s više emocionalnog sadržaja nego dječacima. Također, majke češće pričaju o emocionalnim aspektima i koriste razne termine za emocije za razliku od očeva, a kad se igraju s djecom izražavaju širi spektar emocija u igri s djevojčicama (Adams, Kuebli, Boyle i Fivush, 1995; Fivush, Brotman, Buckner i Goodman, 2000). S druge strane, muškarci kroz socijalizaciju uče da nije primjereno intenzivno izražavanje emocija, da su oni dominantna bića koja će se uspješnije nositi sa stresnim situacijama, koji su prilagodljivi i asertivniji od žena (Sanchez – Nunez, Fernandez-Berrocal, Montanes i Latorre, 2008). Međutim, Majić (2014) navodi kako je u konstrukciji Testa upravljanja emocijama sudjelovalo pet eksperata, odnosno pet profesorica psihologije. S obzirom na to, moguće je da su rezultati koji ukazuju na postojanje razlika između muškaraca i žena u emocionalnoj inteligenciji pod utjecajem same konstrukcije upitnika.

Nadalje, ispitane su razlike između muškaraca i žena u samoprocjeni kvalitete njihove romantične veze i sukladno očekivanjima, nisu utvrđene razlike. Dobiveni rezultati u skladu su s već provedenim istraživanjima u SAD-u (Kurdek, 1998; prema Obradović i Čudina-Obradović 2006), ali i na području Zagreba i Zagrebačke županije koji pokazuju da nema razlike u bračnoj kvaliteti i zadovoljstvu između muškaraca i žena (Obradović i Čudina-Obradović, 2001; prema Obradović i Čudina-Obradović, 2006). U skladu su i s podacima najnovijeg istraživanja kojeg su provele Babić Čikeš, Marić i Šincek (2018) gdje je utvrđeno da ne postoje spolne razlike u kvaliteti brakom. S obzirom da su istraživanja u kojima nisu utvrđene spolne razlike u kvaliteti veze ili braka novijeg datuma, takve rezultate moguće je objasniti ravnopravnim odnosom muškaraca i žena danas. Čini se da su žene u obiteljskom i partnerskom životu sve sličnije ili izjednačene s muškarcima, odnosno da nisu isključivo domaćice na kojima leži teret brige o kući, djeci i partneru što bi vodilo do niže kvalitete vezom na što su ukazivali rezultati istraživanja provedenih krajem 20. stoljeća. Dobivene rezultate moguće je objasniti teorijom jednakosti gdje je najvažnije balansirano ulaganje u odnos kod oba partnera tako da oboje trebaju davati jednako kako bi postigli najveće moguće zadovoljstvo (Walster, 1978; prema Myers, 1999). Dakle, prema dobivenim rezultatima mogli bismo pretpostaviti da su u mnogočemu muškarci i žene ravnopravni, da u partnerskim odnosima percipiraju jednakost što rezultira kvalitetnijom vezom.

Ograničenja, implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja

Iako su dobiveni rezultati vrlo korisni i poticajni za provedbu daljnjih istraživanja, treba imati na umu da su pod utjecajem određenih nedostataka provedenog istraživanja. Jedan od istaknutijih nedostatak je način prikupljanja podataka koji se odvijao putem interneta. Općenito, prikupljanje podataka putem interneta vrlo je privlačno istraživačima zbog svoje ekonomičnosti. U relativno kratkom vremenu mogu se prikupiti odgovori od velikog broja sudionika iz različitih krajeva države. Također, prikupljanje podataka putem interneta sudionicima pruža osjećaj anonimnosti pa je veća vjerojatnost da će odgovori biti iskreni. U ovom istraživanju najveća je prednost ove metode u tome što smo brzo i jednostavno došli do ciljane skupine, tj. osoba koje su u vezi i onih koji su svoje partnere upoznali putem interneta. Međutim, unatoč navedenim prednostima takvog načina prikupljanja podataka prisutni su i ozbiljni metodološki nedostaci. Neki od najistaknutijih nedostataka jesu nemogućnost kontrole onih koji ispunjavaju upitnik, ali i nemogućnost kontrole višestrukog ispunjavanja. Nadalje, kako su se istraživanjem nastojale ispitati određene spolne razlike i razlike između onih koji su svoje partnere upoznali uživo i onih koji su ih upoznali putem interneta, bilo bi dobro da je

jednaki postotak određenih skupina. Žene su općenito sklonije rješavanju raznih upitnika i sudjelovanju u istraživanjima od muškaraca pa je tako i u ovom istraživanju veći broj sudionica nego sudionika zbog čega rezultate o spolnim razlikama treba uzeti s oprezom i ne možemo generalizirati. Također, kako je manji postotak sudionika koji su svoje partnere upoznali putem interneta možemo pretpostaviti da je u našem društvu takav način upoznavanja još uvijek tabu tema ili smo skloniji upoznavanju uživo. Na to ukazuje i Antolković (2018) koja je svojim istraživanjem utvrdila da mladi s područja Zagreba nisu skloni koristiti mobilne dating aplikacije jer preferiraju komunikaciju licem u lice, nemaju interesa ili vremena za njih ili pak zbog brige za privatnost. Kad uzmemo u obzir nerazmjere između ispitivanih skupina jasno je da ne možemo generalizirati podatke na cijelu populaciju. Ono što također treba uzeti u obzir prilikom interpretacije rezultata jesu korišteni mjerni instrumenti. Kao što je već navedeno Upitnik emocionalne kompetentnosti i Skala kvalitete veze jesu mjere samoprocjene, a one sa sobom nose određena ograničenja zbog poteškoća opažanja vlastitog ponašanja, a moguće je i davanje socijalno poželjnih odgovora.

Unatoč navedenim nedostacima dobiveni su zanimljivi rezultati s obzirom da se neki od problema prvi puta istražuju. Kao odgovor na glavni problem istraživanja dobili smo da se pojedinci koji svoje partnere upoznaju uživo i oni koji ih upoznaju putem interneta ne razlikuju statistički značajno u kvaliteti veze i emocionalnoj inteligenciji. To nas vodi do zaključka da se stvarni svijet polako izjednačava sa digitalnim. Rezultati su od izuzetne važnosti jer pomažu u smanjenju stereotipa prema korisnicima interneta i onih koji su skloni sklapati prijateljstva i veze putem interneta. Također, ukazuju da korisnike interneta ne trebamo gledati kao neobične individue koje nemaju društveni život. Dobiveni rezultati mogu poslužiti za daljnja istraživanja života u digitalnom svijetu koji je u psihologijskim istraživanjima slabo zastupljen. Bilo bi dobro ponoviti istraživanje s izjednačenim udjelima sudionika u određenim kako bi se dodatno provjerilo rezultate. Također, prilikom ispitivanja emocionalne inteligencije bilo bi zanimljivo istražiti na koji način se ona izražava putem interneta, odnosno ispitati povezanost i ulogu emotikona u njezinom izražavanju.

Osim korisne podloge za daljnja istraživanja u ovim područjima, ovo istraživanje ima i neke praktične implikacije. Dobiveni rezultati mogu biti korisni u bračnim terapijama i terapijama parova gdje terapeuti mogu pomoći klijentima razvijati emocionalnu inteligenciju kako bi došlo do pozitivnog utjecaja na kvalitetu njihove veze, odnosno braka. Kako je kvaliteta braka u ovom slučaju subjektivna procjena pojedinaca koja može biti realna i ne mora, puno je efikasnije raditi na razvoju sposobnosti koje uključuje emocionalna inteligencija, a od razvoja

tih sposobnosti pojedinac može imati koristi i u drugim područjima svog života, ne samo u romantičnom odnosu. S obzirom da je emocionalna inteligencija vrlo važna u svim područjima života i pridonosi njegovoj kvaliteti bilo bi izuzetno korisno uvesti radionice za razvoj emocionalne inteligencije u vrtiće i škole što bi djeci olakšalo život u kasnijim fazama života.

Zaključak

Svrha ovog istraživanja bilo je ispitati razlikuju li se po emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti romantičnih veza pojedinci koji svoje partnere upoznaju uživo od onih koji partnere upoznaju putem interneta. Također, ispitan je odnos emocionalne inteligencije i kvalitete romantičnih veza te spolne razlike u navedenim varijablama. Kao odgovor na prvi problem, rezultati su pokazali da se pojedinci koji su svoje partnere upoznali uživo ne razlikuju značajno po emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze od onih koji su partnere upoznali putem interneta. Nadalje, prema dobiveni podacima možemo reći da su emocionalna inteligencija i kvaliteta veze pozitivno povezane, odnosno pojedinci s višom razinom emocionalne inteligencije imaju kvalitetnije odnose. Treći problem se odnosio na spolne razlike u emocionalnoj inteligenciji i kvaliteti veze. Kada se emocionalna inteligencija mjeri testom uratka razlike između muškaraca i žena postoje, u smjeru da žene postižu bolje rezultate. Međutim, primjenom mjera samoprocjene rezultati sugeriraju da ipak ne postoji značajna razlika između muškaraca i žena. Konačno, prema dobivenim rezultatima možemo zaključiti da muškarci i žene podjednako procjenjuju kvalitetu svojih romantičnih veza.

Literatura

- Adams, S., Kuebli, J., Boyle, P.A. i Fivush, R. (1995). Gender differences in parent-child conversations about past emotions: A longitudinal Investigation. *Sex Roles*, 33, 309-323.
- Al-Huwailah, A. (2017). Quality of Life and Emotional Intelligence in a Sample of Kuwait University Students. *Journal of Education and Practice*, 8 (3), 180-185.
- Antolković, K. (2018). *Socijalizacijske implikacije premještanja uspostavljanja intimnih odnosa mladih u online sferu*. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu.
- Atkin, D., Clemens, C. i Krishnan, A. (2015). The influence of biological and personality

- traits on gratifications obtained through online websites. *Computers in Human Behavior*, 49, 120-129.
- Austin, E. J. (2010). Measurement of ability emotional intelligence: Results for two new tests. *British Journal of Psychology*, 101(3), 563–578.
- Azad, A. I. i Kustim, W. (2011). Online dating services – chronology and key features comparison with traditional dating. *Competition Forum*, 9(2), 481–488.
- Babić Čikeš, A. i Buško, V. (2015). Emocionalna inteligencija u ranoj adolescenciji: korelati sposobnosti upravljanja emocijama i predikcija školskog uspjeha. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 24, 21-45.
- Babić Čikeš, A., Marić, D. i Šincek, D. (2018). Emotional Intelligence and Marital Quality: Dyadic Data on Croatian Sample. *Studia Psychologica*, 60(2), 108-122.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
- Baron-Choen, S. (2005). The essential difference: the male and female brain. *Phi Kappa Phi Forum*, 85, 22-26
- Bonebrake, K. (2002). College Students' Internet Use, Relationship Formation, and Personality Correlates. *CyberPsychology and Behavior*, 5(6), 551-557.
- Brackett, M.A., Warner, R.M. i Bosco, J.S. (2005). Emotional intelligence and relationship quality among couples. *Personal relationships*, 12, 197-212.
- Cabello, R., Sorrel, M. A., Fernandez-Pinto, I., Extremera, N. i Fernandez-Berrocal, P. (2016). Age and Gender Differences in Ability Emotional Intelligence in Adults: A Cross-Sectional Study. *Developmental Psychology*, 52 (9), 1486-1492.
- Chonody, J.M. i Gabb, J. (2018). Understanding the Role of Relationship Maintenance in Enduring Couple Partnerships in Later Adulthood. *Marriage and Family Review*, 1-24.
- Chonody, J.M., Gabb, J., Killian, M. i Dunk-West, P. (2016). Measuring Relationship Quality in an International Study: Exploratory and Confirmatory Factor Validity. *Research on Social Work Practice*, 1-11.
- Ciarrochi, J. V., Chan, A.J.C. i Caputi, P. (2000). A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, 28, 539-561.
- Cross, S.E. i Madson, L. (1997). Models of the Self: Self-Construals and Gender. *Psychological Bulletin*, 122 (1), 5-37.
- Ćosić, P. (2016). *Osobine ličnosti i seksualna orijentacija kod korisnika i ne-korisnika internetskih servisa za upoznavanje*. Diplomski rad. Zadar: Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru.

- Ellison, N. B., Hancock, J. T. i Toma, C. L. (2011). Profile as promise: A framework for conceptualizing veracity in online dating selfpresentations. *New media and Society*, 14(1), 45-62.
- Ferić, T. (2015). *Sposobnost upravljanja emocija i izražavanje predrasuda prema starijima*. Diplomski rad. Osijek: Odsjek iz psihologije Filozofskog fakulteta u Osijeku.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS (Third edition)*. London: SAGE Publications.
- Fitness, J. (2001). Emotional intelligence and intimate relationships. In J. Ciarrochi, J. P. Forgas, and J. D. Mayer (eds.), *Emotional intelligence in everyday life: A scientific inquiry* (pp. 98–112). New York, NY: Psychology Press.
- Fivush, R., Brotman, M.A., Buckner, J.P. i Goodman, S.H. (2000). Gender differences in parent-child emotion narratives. *Sex Roles*, 42, 233-253.
- Forest, A. L. i Wood, J. V. (2012). When social networking is not working. *Psychological Science*, 23(3), 295-302.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, Vol 24(3-4), 209-221.
- Gaitniece-Putane, A. (2006). Gender and Age Differences in Emotional Intelligence, Stoicism and Aggression. *Baltic Journal of Psychology*, 7(2), 26-42.
- Gatter, K. i Hodkinson, K. (2016). On the differences between Tinder™ versus online dating agencies: Questioning a myth. An exploratory study. *Cogent Psychology*, 3, 1-12.
- Goleman, D. (1997). *Emocionalna inteligencija*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Gunter, B. (2008). Internet dating: a British Survey. *New Information Perspectives*, 60 (2), 88-98.
- Hallam, L., De Backer, C. J. S., Fisher, M. L. i Walrave, M. (2018). Are Sex Differences in Mating Strategies Overrated? Sociosexual Orientation as a Dominant Predictor in Online Dating Strategies. *Evolutionary Psychological Science*, 4, 456-465.
- Hamburger, Y. A., i Ben-Artzi, E. (2000). The relationship between extraversion and neuroticism and the different uses of the Internet. *Computers in Human Behavior*, 16(4), 441-449.
- Hance, M. A., Blackhart, G. i Dew, M. (2018). Free to be me: The relationship between the true self, rejection sensitivity, and use of online dating sites. *The Journal of Social Psychology*, 158 (4), 421-429.
- Hardie, E. i Buzwell, S. (2006). Finding Love Online: The Nature and Frequency of

- Australian Adults' Internet Relationships. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 4 (1), 1-14.
- Hawkins, J. L. (1968). Associations between companionship, hostility, and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 30(4), 647-650.
- Hitsch, G. J., Hortaçsu, A. i Ariely, D. (2010). Matching and Sorting in Online Dating. *American Economic Review*, 100 (1), 130-163.
- Hobbs, M., Owen, S., Gerber, L. (2016) Liquid Love? Dating apps, sex, relationships and the digital transformation of intimacy. *Journal of Sociology*, 53(2): 271-284.
- Houran, J. i Lange, R. (2004). Expectations of Finding a „Soul Mate“ with Online Dating. *North American Journal of Psychology*, 6(2), 297-308.
- Huang, A. H., Yen, D. C. i Zhang, X. (2008). Exploring the potential effects of emoticons. *Information and Management*, 45, 466-473.
- Huston, T. L., Caughlin, J. P., Houts, R. M., Smith, S. E. i George, L. J. (2001). The Connubial Crucible: Newlywed Years as Predictors of Marital Delight, Distress, and Divorce. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(2), 237-257.
- Jibril, T. A. i Abdullah, M. H. (2013). Relevance of Emoticons in Computer-Mediated Communication Contexts: An Overview. *Asian Social Science*, 9 (4), 201-207.
- Johnson, K., Vilceanu, M.O. i Pontes, M.C. (2017). Use of Online Dating Websites and Dating Apps: Findings and Implications for LGB Populations. *Journal of Marketing Development and Competitiveness*, 11 (3), 60-66.
- Kiecolt-Glaser, J. K. i Newton, T. L. (2001). Marriage and Health: His and Hers. *Psychological Bulletin*, 127 (4), 472-503.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed). New York: Guilford Press.
- Korchmaros, J. D., Ybarra, M. L. i Mitchell, K. J. (2015). Adolescent Online Romantic Relationship Initiation: Differences by Sexual and Gender Identification. *Journal of Adolescence*, 40, 54-64.
- LeFebvre, L. E. (2017). Swiping me off my feet: Explicating relationship initiation on Tinder. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35 (9), 1205-1229.
- Lever, J., Grov, C., Royce, T. i Gillespie, B. J. (2008). Searching for love in all the "write" places: exploring internet personals use by sexual orientation, gender, and age. *International Journal of Sexual Health*, 20(4), 233-246.
- Lukačić, I. (2007). *Kvaliteta, zadovoljstvo i stabilnost veze kod bračnih i izvanbračnih parova*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

- Majić, D. (2014). *Emocionalna inteligencija i kvaliteta romantičnih odnosa*. Diplomski rad. Osijek: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku.
- Matković, A. i Landripet, I. (2015). Pronalazak partnera u virtualnom svijetu: motivi i psihosocijalna obilježja korisnika internetskih servisa za upoznavanje u Hrvatskoj. *Revija za sociologiju*, 45(1), 37-67.
- MacCann, C. (2010). Further examination of emotional intelligence as a standard intelligence: A Latent variable analysis of fluid intelligence, crystallized intelligence, and emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 49(5), 490–496.
- Malouff, J. M., Schutte, N. S. i Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait Emotional Intelligence and Romantic Relationship Satisfaction: A Meta-Analysis. *The American Journal of Family Therapy*, 42, 53-66.
- Maree, J. G. i Eiselen, R. J. (2004). The Emotional Intelligence profile of academics in a merger setting. *Education and Urban Society*, 36 (4), 482-504.
- Mayer, J.D., Caruso, D.R. i Salovey, P. (2016). The Ability Model of Emotional Intelligence: Principles and Updates. *Emotion Review*, 8(4), 1-11.
- Mayer, J. D. i Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? U P. Salovey i D. Sluyter (ur.). *Emotional development and emotional intelligence*. New York: Basic books.
- McCown, J. A., Fischer, D., Page, R. i Homant, M. (2001). Internet Relationships: People Who Meet People. *CyberPsychology and Behavior*, 4(5), 593-596.
- McKenna KY. (1999) *The computers that bind: relationship formation on the Internet*. Neobjavljena doktorska disertacija. Ohio: Ohio University.
- Molander, B., Holmström, S. i Takšić, V. (2011). South and North: DIF Analysis of University-Student Responses to the Emotional Skills and Competence Questionnaire. *Psihologijske teme*, 20(3), 425-447.
- Myers, D.G. (1999). Close relationships and quality of life. In D. Kahneman, E. Diener and N. Schwarz (eds.), *Well-Being: The foundtions of hedonic psychology*. New York: Russell Sage Foundation.
- Neustaedter, C. i Greenberg, S. (2012). Intimacy in Long-Distance Relationships over Video Chat. *CHI 2012*, 753-762.
- Nikolaou, I. i Tsaousis, I. (2002). Emotional Intelligence in the workplace: Exploring its effects on occupational stress and organizational commitment. *The International Journal of Organizational Analysis*, 10 (4), 327-342.
- Obradović J. i Čudina-Obradović, M. (2006). *Psihologija braka i obitelji*, Golden maketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

- Orr, E., Orr, R. R., Ross, C. i Sisic, M. (2009). The influence of shyness on the use of Facebook in an undergraduate sample. *Cyberpsychology & behavior: the impact of the Internet, multimedia and virtual reality on behavior and society*, 12(3), 337-40.
- Peris, R., Gimeno, M. A., Pinazo, D., Ortet, G., Carrero, V., Sanchiz, M. i Ibáñez, I. (2002). »Online Chat Rooms: Virtual Spaces of Interaction for Socially Oriented People«, *Cyber Psychology and Behavior*, 5(1): 43–51.
- Petz, B. (2005). *Psihologijski rječnik*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Petz, B. (2004). *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Predrijevac, N. (2017). *Emocionalna inteligencija, samopoštovanje i usamljenost u adolescenciji*. Diplomski rad. Osijek: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku.
- Ranzini, G. i Lutz, C. (2017). Love at first swipe? Explaining Tinder self-presentation and motives. *Mobile Media and Communication*, 5(1), 80-101.
- Roothman, B., Kirsten, D. K. i Wissing, M. P. (2003). Gender differences in aspects of Psychological well-being. *South African Journal of Psychology*, 33 (4), 212-218.
- Rosenfeld, M. J. i Thomas, R. J. (2012). Searching for a mate: the rise of the Internet as a social intermediary. *American Sociological Review*, 77(4), 523–547.
- Salovey, P. i Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.
- Sanchez-Nunez, M. T., Fernandez-Berrocal, P., Montanes, J. i Latorre, J.M. (2008). Does emotional intelligence depend on gender? The socialization of emotional competencies in men and women and its implications. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 6(2), 455-474.
- Sautter, J. M., Tippett, R. M. i Morgan, P. S. (2010). The social demography of internet dating in the United States. *Social Science Quarterly*, 9 (2), 554–575.
- Schröder-Abé, M. i Schütz, A. (2011). Walking in Each Other's Shoes: Perspective Taking Mediates Effects of Emotional Intelligence on Relationship Quality. *European Journal of Personality*, 25,155-169.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Bobik, C., Coston, T.D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E. i Wendorf, G. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *The Journal of Social Psychology*, 141 (4), 523-536.
- Shahzad S., Nasreen B. (2012). Gender differences in trait emotional intelligence: A comparative study. *Buisness Review*, 7 (2).
- Sharabi, L. L. i Caughlin, J. P. (2017). What predicts first date success? A longitudinal study

- of modality switching in online dating. *Personal Relationships*, 24, 370-391.
- Shehzad, S. i Mahmood, N. (2013). Gender Differences in Emotional Intelligence of University Teachers. *Pakistan Journal of Social and Clinical Psychology*, 11(1), 16-21.
- Shek, D. T. L. (1996). Hong Kong parents' attitudes about marital quality and children. *Journal of Genetic Psychology*, Vol 157(2), 125-135.
- Sherman, L. E., Michikyan, M. i Greenfield, P. M. (2013). The effects of text, audio, video, and in-person communication on bonding between friends. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 7 (2), 1-13.
- Sherwood, C., Kneale, D. i Bloomfield, B. (2014). *The way we are now: The UK's relationships*. London, UK: Relate.
- Simpson, J. A. i Gangestad, S. W. (1991). Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(6), 870-883.
- Sindik, J. i Reicher, K. (2007). Internet kao sredstvo za ostvarivanje „intimnije“ komunikacije. *Metodički ogledi*, 14 (2), 83-100.
- Sprecher, S. (2009). Relationship initiation and formation on the Internet. *Marriage & Family Review*, 45(6-8), 761-782.
- Stoddard, C. (2008). *Hooking Up and Connecting Lives: Online Dating and the Economics of Marriage Search*. Ann Arbor: ProQuest
- Sumter, S. R., Vandenbosch, L. i Ligtenberg, L. (2017). Love me Tinder: untangling emerging adults' motivations for using the dating application Tinder. *Telematics and informatics*, 34 (1), 67-78.
- Takšić, V. (2002). Upitnici emocionalne inteligencije (kompetentnosti) UEK. U: K. Lacković-Grgin, A. Proroković, V. Čubela i Z. Penezić (Ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika* (str. 27-44). Zadar: Filozofski fakultet.
- Takšić, V. (1998). *Validacija konstrukta emocionalne inteligencije*. Neobjavljena doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Tanner, M. i Huggins, M. (2018). Why Swipe Right? Women's Motivation for Using Mobile Dating Applications such as Tinder. *Journal of Business Diversity*, 18 (2), 78-87.
- Tapia, M. i Marsh II, G. E. (2006). The effect of seks and grade-point average on emotional intelligence. *Psicothema*, 18, 108-111.
- Toma, C. L., Hancock, J. T. i Ellison, N. B. (2008). Separating Fact From Fiction: An Examination of Deceptive Self-Presentation in Online Dating Profiles. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1023-1036.

- Tresa, M. M. J. i Kishor, A. (2012). Association Between Emotional Intelligence and Marital Quality of Married Couples. *International Journal of Physical and Social Science*, 2 (12), 222-235.
- Umberson, D., Williams, K., Powers, D. A., Liu, H. i Needham, B. (2006). You Make Me Sick: Marital Quality and Health Over the Life Course. *Journal of Health and Social Behavior*, 47, 1-16.
- Umberson, D. i Williams, K. (2005). Marital Quality, Health, and Aging: Gender Equality?. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 60, 109- 113.
- Valkenburg, P. M. i Peter, J. (2007). Who visits online dating sites? Exploring some characteristics of online daters. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(6), 849-852.
- Vannoy, D. i Cubbins, L. A. (2001). Relative socioeconomic status of spouses, gender attitudes, and attributes, and marital quality experienced by couples in metropolitan Moscow. *Journal of Comparative Family Studies*, Vol 32(2), 195- 217.
- Van Rooy, D. L., Alonso, A., i Viswesaran, C. (2005). Group differences in Emotional Intelligence scores: Theoretical and practical implications. *Personality and Individual Differences*, 38 (3), 689-700.
- Vrhovski, T. (2004). *Kvaliteta braka i neke sociodemografske varijable*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Walker, R., i Luszcz, M. A. (2009). The health and relationship dynamics of late-life couples: A systematic review of the literature. *Ageing and Society*, 29, 455–480.
- Ward, C. C. i Tracey, T. J. G. (2004). Relation of shyness with aspects of online relationship involvement. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21(5), 611–23.
- Ward, J. (2016). What are you doing on Tinder? Impression management on a matchmaking mobile app. *Information, Communication and Society*, 1-16.
- Weinberg, M.K., Tronick, E.Z., Cohn, J.F. i Olson, K.L. (1999). Gender differences in emotional expressivity and self-regulation during early infancy. *Developmental Psychology*, 35, 175-188.